

Projekt Trajnostna mobilnost v vrtcih in osnovnih šolah

Anita Pogačnik Zalašček, prof. angleščine in sociologije, OŠ Staneta Žagarja Kranj

OŠ Staneta Žagarja Kranj že od šolskega leta 2019/20 sodeluje v projektu Trajnostna mobilnost v vrtcih in osnovnih šolah. Projekt poteka v treh izvedbah. Namen članka je predstaviti, kako je potekala prva izvedba enoletno razvojno-raziskovalnega dela v tem projektu ter pomen takih in podobnih projektov pri ozaveščanju učencev o tem, da lahko s svojim delovanjem vplivajo na to, v kako varnem in čistem okolju bodo živeli.

Uvod

V predlanskem šolskem letu sem se skupaj s še nekaterimi drugimi učitelji naše šole odločila za sodelovanje v prvi izvedbi projekta Trajnostna mobilnost v vrtcih in osnovnih šolah. Na to odločitev je vplivalo moje trdno prepričanje, da je mogoče na tem pomembnem področju doseči napredek, če učencem damo vedeti, da prav vsak izmed njih s trajnostnim delovanjem pomembno prispeva k bolj zdravemu okolju. V prispevku sem se osredotočila predvsem na delo 9. c razreda, s katerim smo izvedli omenjeni projekt.

Cilji projekta

Cilji projekta so spodbujanje mišljenja, ki povezuje različna področja učenčevega znanja z namenom razumevanja in udejanjanja trajnostnega delovanja. Poudarek je na osebnih izkušnjah učencev in razvijanju pozitivnega odnosa do trajnostne mobilnosti. Tekom projekta naj bi učenci spoznali, da ljudje s svojim vsakodnevnim delovanjem in odločitvami vplivamo na naravno in družbeno okolje. To pa je bistveno za našo prihodnost.

Velik del pozornosti pa je namenjen tudi pridobivanju in obvladovanju socialnih spretnosti in sposobnosti učencev, kot so na primer prevzemanje odgovornosti, skupinsko delo, razumevanje, spoštovanje drugačnosti, razvijanje navad, ki nam pomagajo živeti v skupnosti, skrb za sebe in druge, razvijanje odločanja in izražanja mnenj, obvladovanje čustev ...

Izvedba projekta

Pred samo izvedbo smo projekt predstavili staršem in učencem.

Starši so bili s projektom seznanjeni na roditeljskih sestankih (razdeljene so bile zloženke, ki obveščajo o pomenu trajnostne mobilnosti ter opozarjajo na varnost otrok v prometu) ter preko šolske spletne strani in večinoma so z navdušenjem ali pa vsaj z odobravanjem sprejeli zamisel

o ozaveščanju učencev in učenk o pomenu hoje, kolesarjenja in uporabe javnega prevoza v vsakdanjem življenju.

Učence sem uvodoma seznanila z namenom projekta – spodbujanje spremembe potovalnih navad v skladu z načeli trajnostne mobilnosti. Nato smo si ogledali šolski transparent v avli šole, izpeljali »raziskavo« o trenutnih trajnostnih prihodih učencev v šolo, rezultat katere je koordinatorica

Učenci med igranjem igre Prehodimo Slovenijo

označila na šolskem transparentu. Določili smo tudi cilj aktivnosti in ga označili na transparentu. Nato smo v razredu izobesili razredni plakat z razpredelnico v obliki grafa, v katero sem vsak dan (cel teden) vnašala podatke o skupnem številu učencev, ki so na posamezen dan prišli na način trajnostne mobilnosti (peš, s kolesom, skirojem, rolerji, rolko, avtobusom, skupinskim prevozom z avtomobilom). Podatek z razrednega plakata sem vsakodnevno sporočala koordinatorici in ga tudi vsakodnevno vnesla v spletno aplikacijo.

Učencem sem pred aktivnostjo razdelila potovalne dnevnik – knjižice, kjer so zbrane naloge, ki spodbujajo razmišljanje o prometu. Glavni lik aktivnosti, kokoška Rozi, preko knjižice spodbuja učence k spremembi potovalnih navad v skladu z načeli trajnostne mobilnosti. Učenci so pred samo aktivnostjo izpolnili prvi del ankete, nato so v tednu izvajanja aktivnosti vsak dan sproti beležili svoje načine prihoda v šolo (drugi del ankete) in po aktivnosti izpolnili tudi tretji del ankete.

Vsak razred je pred aktivnostjo prejel tudi komplet igralnih kart, ki je bil sestavljen iz osmih kart, ki prikazujejo ilustracije kokoške Rozi in njene trajnostne prihode v šolo. Učenec je vsak dan ob trajnostnem prihodu v šolo prejel ustrezno igralno karto, ki jo je kasneje uporabil za igranje igre Prehodimo Slovenijo. Med tednom aktivnosti so si učenci karte lahko tudi menjavali.

Komplet igralnih kart je vseboval:

1. *Kokoško Rozi, ki živi ga*: podeli se učencu, ki pride v šolo peš.
2. *Kokoško Rozi na kolesu*: podeli se učencu, ki v šolo prikolesari.
3. *Kokoško Rozi s skirojem, rolerji, kotalkami, rolko*: podeli se učencu, ki pride v šolo z navedenim pripomočkom.
4. *Kokoško Rozi v avtobusu*: podeli se učencu, ki se v šolo pripelje z avtobusom, šolskim avtobusom ali šolskim kombijem.
5. *Kokoško Rozi, sopotnico v avtomobilu*: podeli se učencu, ki je prišel v šolo na način skupinskega prevoza z avtomobilom (t. i. sopotništvo).
6. *Kokoško Rozi z nahrbtnikom*: podeli se učencu, ki je v popoldanskem času prehodil vsaj 2 km – lahko gre za hojo ob obšolskih dejavnosti ali za rekreacijski sprehod.
7. *Kokoško Rozi s krono*: podeli se učencu za posebne zasluge – pomoč pri pešačenju (npr. pomoč mlajšim, vodenje pešbusa ...), posebna ilu-

stracija, strip, zgodba, pesem ... V tednu aktivnosti Gremo peš se lahko v razredu podeli največ 5 kokošk Rozi s krono.

8. *Zlato jajce*: podeli se vsem učencem razreda, toda le v primeru, če cel razred, vključno z razredničarko/razrednikom na ta dan v šolo pridejo peš. Podeli se le enkrat v tednu aktivnosti.

V tednu po koncu aktivnosti sem zbrala potovalne dnevnik vseh učencev v razredu in rezultate za vsakega učenca posebej vnesla v spletni obrazec. Po poteku aktivnosti Gremo peš je koordinatorica razglasila podatke o zastavljenem cilju, ki je bil dosežen oz. presežen.

V razredu smo se po poteku aktivnosti v okviru razredne ure igrali igro Prehodimo Slovenijo, ki jo lahko opredelimo kot družabno in izobraževalno namizno igro, saj se učenci, razdeljeni na manjše skupine, ob zabavi in igranju učijo vsebine o trajnostni mobilnosti. Za igro smo potrebovali igralno podlago Gremo peš in igralne karte, ki so si jih učenci prislužili tekom tedenske aktivnosti Gremo peš. Ker so del igre tudi vprašanja na karticah, ki se nanašajo na vsebino trajnostne mobilnosti, sem učencem predhodno pripravila učni list z napisanimi vprašanji, na katera so morali odgovoriti doma. Na ta način so pridobili znanje, potrebno za igranje igre.

Pri izvajanju projekta mi je bil v veliki meri v pomoč tudi priročnik za učitelje v osnovnih šolah Trajnostna mobilnost, ki ponuja ključne vsebine s področja trajnostne mobilnosti za različne starostne skupine ter različne učne oblike in metode dela. V priročniku je tudi pojasnjeno, kaj trajnostna mobilnost je in kateri so temeljni pojmi s področja trajnostne mobilnosti. Te vsebine so mi prišle prav pri uvodnem pogovoru o pomenu in vlogi trajnostne mobilnosti v našem vsakodnevnom življenju in pri pripravi učencev in učenek za nadaljnje aktivnosti v okviru projekta. V priročniku smo učitelji lahko dobili tudi ideje za delo z učenci iz primerov učnih ur in učnih listov. Posamezne vsebine so bile zelo pregledno predstavljene (dodane ikone, ki uporabniku povedo, katera izmed vsebin pokriva določen sklop gradiv).

V nadaljevanju projekta smo z učenci 9. c razreda izvedli tudi dve dodatni vsebini, vezani na temo trajnostne mobilnosti. Prva aktivnost je bila štetje prometa pred šolo. Aktivnost je trajala eno uro. Učenci so šteli promet v skupinicah, ki so se menjale vsakih petnajst minut. Ugotovili smo, da je bil promet v tem času kar gost, našli smo 198 pešcev, 44 kolesarjev, 247 avtomobilov, 13 avtobusov, 37 kombijev, 2 tovornjaka in nobenega motorista, taksija, traktorja ali vlaka.

Štetje prometa v okolici šole

Drugo aktivnost smo izvedli v razredu. Učence sem razdelila po skupinah. Vsaka skupina je s pomočjo spletne aplikacije sestavila križanko na temo trajnostne mobilnosti. Skupine so si nato izmenjale križanke in jih rešile. Pojme, ki so jih učenci uporabili v križanki, smo predhodno razložili oz. se o njih pogovarjali na razredni uri.

Z učenci smo se tudi pogovorili, kateri so tisti odseki na poti v šolo, kjer zaznavajo nevarnosti. Njihovi odgovori so bili podlaga za izdelavo kartografskega prikaza nevarnih delov in priporočil občini za urejanje šolskega okoliša po načelih trajnostne mobilnosti, ki jih je pripravila koordinatorica.

Opažanja med izvajanjem aktivnosti

Učenci so se na projekt odzvali različno, nekateri so ga vzeli resno, drugim so se nekatere igre zdele nekoliko otročje. Večina otrok je že pred pričetkom projekta prihajalo v šolo na trajnostni način, tisti, ki pa niso, so se v tednu aktivnosti potrudili in spremenili svoje potovalne navade (namesto, da so se pripeljali vsak posebej, se je par sošolcev peljalo z istim avtomobilom, nekaj se jih je pripeljalo s kolesom ali skirojem, namesto, da so jih pripeljali starši, nekateri učenci so izstopili prej in preostalo pot do šole prehodili ...). Večini učencev se je skozi vse te raznovrstne aktivnosti in številne pogovore o pomenu projekta odprl nov pogled

na to, v kakšnem okolju želijo živeti v prihodnosti in kaj lahko sami storijo za to, da bo to okolje varno, zdravo in prijetno za življenje.

Vsi skupaj, tako na ravni oddelka kot na ravni šole, smo se potrudili in dosegli oziroma presegli cilj, ki smo ga določili v začetku tedna aktivnosti.

Zaključek

Učenci so s sodelovanjem pri tem projektu razvili nekaj občutljivosti do okoljskih problemov in spoznali, da s svojim delovanjem lahko vplivajo na zmanjšanje prometa v njihovi okolici in posledično na to, v kako čistem in varnem okolju bodo živeli sami, pa tudi generacije, ki še prihajajo. Če želimo na tem področju doseči napredek, bi načelo trajnostne mobilnosti moralo postati del življenja, k čemur bi pripomoglo, da bi bila tematika, vezana na trajnostni razvoj in trajnostno mobilnost, učencem predstavljena kot vrednota, in to večkrat v obdobju njihovega osnovnošolskega izobraževanja.

Učenci med reševanjem križanke na temo Trajnostne mobilnosti